

Formandens beretning til Caritas' årsmøde den 1. oktober 2016 i Dalum

Hvad kæmper vi for? Sådan lød det en del gange fra danske atleter under OL i Rio i sommer. Især fra håndboldherrerne. Svaret var "sejr" – og det blev jo som bekendt til guld for de danske herrehåndboldspillere.

Denne formandsberetning er ikke præget af guld, glimmer og sejr. Det er en anden kamp, som Caritas står i og en anden sag, vi kæmper for. Respekt, fællesskab og solidaritet handler i højere grad om kampen for menneskeværd og menneskerettigheder, uanset om man er på vinderholdet eller ej, og en mere retfærdig fordeling og forvaltning af de gaver, vi er blevet betroet.

Ja, faktisk kan man sige, at vi er mere optaget af, hvordan det går de mennesker i vort samfund, som mange vil mene er på taberholdet. Mennesker, som er marginaliseret. De fattige og udstødte. Mennesker, for hvem livet ikke er lykkedes. Vi kæmper for dem, fordi de har ligeså stor ret og værdi som alle andre, og fordi ingen af os til syvende og sidst kan klare livet selv. Vi har alle brug for fællesskabet.

Og der er nok at kæmpe for, ikke bare internationalt, men også herhjemme. Men der er også lyspunkter og sejre.

Internationalt lykkedes det med FN's 2015-mål at løfte millioner af mennesker ud af fattigdom. 9 ud af 10 verdensborgere har nu gået i skole og fået en grundlæggende uddannelse. Det er da en kæmpe sejr, som bl.a. skyldes den indsats Danmark yder internationalt gennem udviklingsbistanden. Og som Caritas har bidraget til direkte og indirekte ved at forbedre fattige bønders indkomstgrundlag.

Det også en historisk bedrift, at verdens ledere, samlet i New York sidste år, blev enige om 17 nye globale bæredygtighedsmål, der helt skal udrydde fattigdommen i år 2030. Målene sætter en ny dagsorden for skaberværket og klodens klima og for at forbedre levevilkårene helt konkret for verdens befolkning.

Jeg er stolt over, at Den katolske Kirke med Pave Frans og hans rundskrivelse Laudato Si' var med til at lægge pres på alverdens regeringer, og over det arbejde, Caritas over hele verden gjorde for at advokere for nye mål for en bedre og mere bæredygtig udvikling.

Herhjemme forsøgte Caritas gennem Globalt Fokus, som er sammenslutningen af udviklings- og nødhjælpsorganisationer i Danmark, at presse den danske regering – og vi rettede selv direkte henvendelse til knap 100 beslutningstagere med en opfordring til at tage klimaudfordringen alvorlig. Vi sendte dem simpelthen Laudato Si'.

Laudato Si' blev omtalt og anmeldt i mange medier. Knud Vilby, en mangeårig aktør i udviklingsmiljøet, skrev følgende på websitet globalnyt.dk:

"Naturligvis må paven appellere til det enkelte menneske. Men han har modet og indsigten til at skrive, at verdens særdeles vanskelige situation ikke alene kan forbedres ved det enkelte menneskes højnelse. Kræfterne skal samles og anvendes i enighed. Den økologiske omvendelse er ikke blot den enkeltes, for de nødvendige blivende forandringer (den store omstilling) forudsætter en omvendelse af samfundet. Det er en klog bog. Lad os bede til Gud om, at den får betydning".

En varm anbefaling af rundskrivelsen og en måske lidt usædvanlig opfordring til bøn fra netop Knud Vilby. Men jo helt i tråd med, hvad paven selv opfordrer os til! Den 1. september har Frans gjort til en bønnens dag for skaberværket!

Ét er, at 2030-Målene nu er vedtaget af FN. Noget andet er, hvordan vi kommer i mål!

Her har det været forstemmende at opleve den danske regerings indsats. Knap nok var verdensmålene kommet i hus, før øksen blev svunget over udviklingsbistanden med finansloven for 2016. Hvordan hænger det sammen med forpligtelsen til at udrydde fattigdom? Det hænger slet ikke sammen.

De reelle besparelser på den langsigtede udviklingsbistand blev tilmed camoufleret af, at udgifterne til flygtningemodtagelse i Danmark er stigende, og at disse udgifter traditionelt bogføres under udviklingsbistanden.

Det er selvfølgelig ikke så ringe, at Danmark fortsat ligger i top 5 på verdensplan med 0,7 % i udviklingsbistand. Omvendt er det en moralsk falliterklæring, at vi som et af de rigeste lande må reducere hjælpen til fattige mennesker i verden for at finde penge til velfærd i Danmark. Vi burde sagtens kunne klare en målsætning på 1 %.

Konsekvenserne af regeringens finanslovsforslag var voldsomme. Antallet af såkaldte danske prioritetslande er blevet reduceret fra 21 til 14, støtten til FN-organisationerne faldt, indsatsen på klimaområdet "klippet" osv. Endelig fik de 17 danske organisationer, som har en rammeaftale med Udenrigsministeriet, beskåret deres støtte med i gennemsnit 26 %.

For Caritas' vedkommende betød det, at rammebevillingen blev reduceret fra 29 mio. kroner i 2015 til 21,4 mio. kroner i 2016.

Besparelsen kom ikke totalt uventet på baggrund af de meldinger, der blev givet i forbindelse med folketingsvalget sidste år. Men der blev skåret mere, end de fleste havde frygtet. Først og fremmest var det svært at se visdommen i, at så store besparelser skulle gennemføres så hurtigt. Caritas havde kun et par måneder til både at beslutte sig for, hvordan besparelserne skulle udmøntes, og til at inddrage partnerne. Derfor ramte besparelserne langt hårdere og ødelagde helt nødvendigt en del af resultaterne af års arbejde, alene på grund af hastværket.

Besparelsen på kr. 7,6 mio. betød, at Caritas Danmarks støtte til udviklingsarbejde i Niger og Bolivia blev udfaset fra begyndelsen af 2016, bortset fra det udviklingsarbejde i Niger, der finansieres af indsamlede midler, og som fortsætter.

Det var brutalt at skulle gennemføre disse beslutninger, men vi undgik, at programmerne i Uganda, Zimbabwe, Nordøstindien og Myanmar blev berørt negativt. Endelig betød besparelserne også, at staben på sekretariatet blev reduceret.

Det skal understreges, at Caritas' nødhjælpsbevilling på 18 mio. kroner ikke blev beskåret, og at vi tværtimod har oplevet de sidste år at modtage ekstraordinær støtte fra Udenrigsministeriet til indsatser for syriske flygtninge i Jordan og flygtninge fra Sudan og Darfur i Tchad. Samlet set betyder det i øvrigt, at vores nødhjælpsportefølje nu er større i kroner og ører end udviklingsporteføljen.

I det hele taget har regeringen ikke skåret i, men opprioriteret nødhjælpsindsatsen. Det er isoleret set fornuftigt i forhold til de mange humanitære kriser, vi ser. Men når det sker på bekostning af den langsigtede udviklingsbistand, der netop forebygger krige og konflikter, øger modstandsdygtigheden over for klimaforandringer og giver mennesker et bedre livsgrundlag på f.eks. landet, så færre

migrerer, så får udviklingsbistanden generelt et alt for kort sigte i forhold til langsigtede udfordringer, der skal adresseres. Det betyder, at vi i fremtiden får endnu flere humanitære kriser, hvor der er brug for nødhjælp!

Caritas har i de sidste år fokuseret på færre lande, men større indsatser internationalt. Det ligger der mange overvejelser bag. Først og fremmest ønsket om at yde en effektiv bistand og få slagkraft sammen med partnere lokalt og nationalt i de lande, hvor vi arbejder med udvikling og nødhjælp. Det gælder ikke mindst i forhold til at blive hørt, når det gælder fortalerskab. Derfor er samarbejdet i Caritas-netværket også virkelig vigtigt. Det handler også om at mindske de såkaldte transaktionsomkostninger, herunder udgifter til administration og monitorering.

I efteråret gennemgår Caritas et såkaldt review – populært sagt en bedømmelse af, om vi leverer varen for skatteborgernes penge. Udenrigsministeriet har efter udbud valgt et konsulentfirma til at kigge Caritas i kortene. Det gælder både udviklings- og nødhjælpsindsatser ude og vores administrative og finansielle formåen hjemme. Et konsulentteam vil besøge Tchad og Uganda for at se på vores arbejde dér, ligesom sekretariatet får besøg. Det er som at være til eksamen, og den slags har der været en del af de seneste år – som vi har klaret.

Caritas Internationales havde således Caritas Danmark til vurdering tidligere i år. Som den første organisation i konføderationen blev vi målt på, om vi opfylder Caritas Internationalis' minimumsstandarder for management. Vi bestod prøven!

På nødhjælpsområdet er Caritas på vej til at blive certificeret i forhold til Core Humanitarian Standards, som vi også af Udenrigsministeriet forventes at kunne leve op til.

Det lyder meget teknisk og bureaukratisk, og det er det i et vist omfang også! Det understreger imidlertid betydningen af, at vi har et professionelt drevet sekretariat, og at vi bruger en god del ressourcer på at sikre administrative procedurer og forretningsgange på sekretariatet, såvel som energi på at dokumentere vores indsatser og resultater. Det er ganske enkelt forudsætningen for fremtidige bevillinger, men også forudsætningen for at levere den bedste indsats for målgruppen.

Fremover skal Caritas også i højere grad kunne matche de danske prioriteter, når det gælder udvikling og nødhjælp. Regeringen har sendt en udviklingsstrategi til i høring i Folketinget. Med nye verdensmål og nedskæringer på udviklingsbistanden er det naturligt med nye strategiske prioriter.

F.eks. er Zimbabwe i den nye strategi gledet ud som prioritetsland. Til gengæld vil Danmark opprioritere indsatser i Sahel-området på tværs af Afrika, og der lægges vægt på at skabe sammenhæng mellem nødhjælp og udvikling.

Det giver god mening at linke nødhjælp og udvikling. Ikke mindst for Caritas, der arbejder med begge dele. I Tchad hjælper vi f.eks. knap 40.000 flygtninge i lejre med at få vand, men også med arbejde uden for lejrene, ligesom vi hjælper lokalsamfund i nærheden af lejrene med at forbedre landbruget.

I Zimbabwe er der også mulighed for at arbejde med langsigtet udvikling, og fra tid til anden er det også nødvendigt at supplere med nødhjælp på grund af tørke. Vores program i Zimbabwe er imidlertid fortsat ikke så stort uanset de mange behov, der er i det stærkt plagede land, som 92-årige præsident Mugabe fortsat kontrollerer med hård hånd.

Det er nemlig ikke alle partnere, der gør det lige godt, og specielt ikke på nationalt plan. Det direkte arbejde i forhold til den fattige landbefolkning på bispedømmeplan er imidlertid fantastisk.

Men utilfredsstillende performance på nationalkontoret i Zimbabwe og nye danske prioriteter betyder, at vi udfaser vores arbejde i Zimbabwe med udgangen af 2017 til fordel for en opprioritering i Sahel-området. Her står vi i dag stærkt som vel nok den eneste danske organisation, der arbejder i landet. Desuden er vi fortsat i Niger.

Lad mig i forlængelse af bemærkningerne om regeringens udkast til udviklingsstrategi nævne, at Caritas i sit hørings svar har peget på, at referencer til religion er helt væk i strategien. Det er bemærkelsesværdigt set i lyset af, at regeringen understreger, at Danmark er et kristent land.

Og det er uforståeligt, fordi religion for de fleste mennesker på jorden er en afgørende faktor i livet. Religion, religiøse ledere og institutioner bør således adresseres som forandringsagenter for udvikling. Religiøse ledere er vigtige aktører i skabelsen af fred og forebyggelsen af konflikter og bør adresseres som led i en helhedsorienteret tilgang i udviklingsbistanden. Det er vores opfordring til regeringen, at den anerkender det og adresserer det i strategien.

Lad mig afrunde denne internationale del af min beretning med at understrege, at forandringens vinde blæser i forhold til de rammevilkår, som Caritas skal arbejde under i de kommende år. Det er ikke noget nyt. Det er nærmest et dogme for vores arbejde og har været det de sidste 10 år. Men det er beskæmmende, når forandringer og nedskæringer sker pludseligt. For vores indsatser vedrører mennesker.

Regeringen ønsker også at ændre vilkårene for de organisationer, der er på finansloven, og den vil reducere antallet af organisationer med en rammeaftale. Der forestår derfor et stort arbejde og en spændende tid i forhold til vores bevillinger og samarbejde med Udenrigsministeriet.

Meget er lykkedes internationalt, som jeg pegede på tidligere. Men meget går også sin fortsat skæve gang. Krigen i Syrien har drevet millioner af mennesker på flugt og direkte dræbt knapt tre hundrede tusinde. Det hører vi om, fordi det har betydning for tilstrømningen af flygtninge til Europa.

Men der er mange flygtninge og internt fordrevne, som vi ikke hører om. Der har ikke siden 2. verdenskrig været flere mennesker på flugt end nu. Det kræver handling i forhold humanitær hjælp og politisk i forhold til at sikre fred.

Drejer vi fokus i retning af Danmark, så er det også de store planers tid. I Danmark er måltallet ikke år 2030, som for de globale bæredygtigheds mål, men år 2025. Regeringens helhedsplan forhandles sammen med finansloven for 2017.

Jeg skal ikke kaste mig ud i de store overvejelser om posteringer af udgifter, men vi må konstatere, at 2025-planen cementerer en udvikling, vi har set siden årtusindeskiftet: Uligheden vokser år for år, og selv om regeringen har afskaffet fattigdomsgrænsen, så stiger antallet af fattige! Det strider ganske enkelt mod de forpligtelser, Danmark har påtaget sig internationalt ved netop at tilslutte sig FN-målene. Og det er ikke en farbar vej for vort samfund at planlægge ud fra, at uligheden år for år bare skal stige frem mod år 2025 sammen med antallet af fattige. Det bliver på bekostning af fællesskab og sammenhængskraft!

Flygtningedebatten spiller ind i forhold til debatten om det økonomiske råderum, og nu mener regeringen heller ikke, at Danmark skal modtage flere kvoteflygtninge, dvs. flygtninge, som ikke selv er kommet til Danmark, men som kommer fra flygtningelejre i verden.

Danmark har i mange år haft en kvote på 500 flygtninge, hvilket bl.a. har bragt burmesiske flygtninge til Danmark fra de lejre i Thailand, som vi skal høre om senere på årsmødet.

Kvoteflygtningene er nogen af de mest sårbare flygtninge, og det er sølle, at regeringen vil reducere kvoten til nul uanset, at Danmark i de sidste par år har givet asyl til mange flygtninge. Regeringens sparepolitik i flygtningepolitikken hører i det hele taget ikke hjemme i et land, der bryster sig af at lægge vægt på kristne værdier.

Selvfølgelig er det en udfordring også for Danmark, at flygtningene ikke mindst sidste år kom til os i et antal, der har presset modtagelses- og integrationsindsatsen voldsomt. Ét er, hvad det koster – og de penge er jo primært taget fra udviklingsbistanden – noget andet er, hvad det betyder for kommunerne i forhold til at skaffe boliger og arbejde til de mange nyankomne, for slet ikke at tale om de danskere, der er hjemløse eller gerne vil i arbejde.

Det er en kæmpemæssig samfundsudfordring, som skal løses. Og den løses ikke, uden at vi hver især bidrager som medborgere og med den kraft, vi kan som kirke. Det er baggrunden for, at Caritas har valgt at fokusere på, hvordan vi kan styrke kirkens arbejde for flygtninge på sogneniveau. Til november afholdes to inspirationsdage i henholdsvis Aarhus og København, hvor vi ser på muligheder og idéer, som er afprøvet i anden sammenhæng.

Vi gør denne satsning i forventning om, at arbejdet med flygtninge vil have grobund i sognene. På tidligere årsmøder har vi hørt om projekter, der vedrører venskabsfamilier på tværs og aktiviteter for børn og voksne på asylcentre. Det arbejde tror bestyrelsen, der er basis for at udbygge i de kommende år, fordi Den katolske Kirke i sig selv omfatter og integrerer mange udlændinge. Derfor har Kirken og Caritas unikke muligheder for at række ud i lokalsamfund.

Det er kendetegnende for en række af de nye lokale initiativer, at de er blevet til på tværs af sognegrænser, ikke mindst i Storkøbenhavn. Det såkaldte nye katolske danmarkskort trækker i samme retning. Færre sogne betyder et større behov for at arbejde på tværs geografisk.

I det nye Jesu Hjerter Center i København, hvor bispedømmet har inviteret Caritas til at arbejde med på, hvordan centret får en stærk karitativ profil, arbejdes der på tværs af sognene.

Frivillige har i mere end et halvt år udviklet projekter vedrørende bl.a. rådgivning og aktiviteter for au pairer, som vi tror bliver realiseret i det nye år, når centeret åbner. Det er både nye som gamle kræfter, der stiller sig til rådighed på frivillig-siden. Her tænker jeg ikke kun på alder. Gode, velkendte kræfter er med, men også nye, der ser en mulighed for at yde en indsats for andre i det nye center. Det er opløftende!

Økonomisk fylder Caritas' diakonale arbejde og PREP-kurser ikke meget i regnskabet. Med undtagelse af vores au pair-indsats, som gennemføres i samarbejde med fagforeningen FOA og Kirkernes Integrationstjeneste, og med en toårig sats-puljebevilling på kr. 4 millioner kroner, der udløber i år, så er det i øjeblikket ikke det nationale arbejde, der løber op i flere millioner kroner årligt.

Men det nationale arbejde vokser stille og roligt, og udgifterne hertil bliver også større, skal jeg hilse og sige. Men det er og bliver frivillig arbejdskraft, der vil være den store ressource i Caritas' nationale arbejde.

Det, som sekretariatet kan og skal levere i de kommende år, er først og fremmest kvalificeret sparring til lokalgrupper i sogne, for det er her, arbejdet skal gro. Det er økonomisk støtte dér, hvor der er brug for det. Og det er ikke mindst tilbud om kurser til frivillige så de kan blive udrustet til det arbejde og det ansvar, de kommer til at stå med lokalt. Vi skal have udviklet et egentligt frivillig-program.

Det nationale og diakonale arbejde vil derfor alt andet lige komme til at fylde meget i Caritas i de kommende år. Det er og vil være en strategisk prioritering i den overordnede strategi for organisationen for 2017 og frem, at det nationale arbejde bliver markant styrket. Derfor inviterer bestyrelsen også årsmødet til at bidrage til drøftelsen af dette og andre strategiske spørgsmål senere i dag.

Det handler i virkeligheden i mindre grad om Caritas og i højere grad om, hvordan vi vil være kirke! Det diakonale arbejde er nemlig en del af Kirkens DNA. Og det handler om, hvordan vi som kristne lever evangeliet ud i vores dagligdag og i forhold til vores næste.

Caritas skal være med til at udruste medarbejdere i Kirken til tjeneste for andre. Og vi skal gøre det i et tæt samarbejde med sognene, med præsterne, ordenssamfundene, ja, alle gode kræfter.

Katolske fonde som Hoffmanns Mindes Fond og Benediktstiftelsen har valgt mere langsigtet at støtte Caritas' nationale arbejde økonomisk. Vor Frue Kloster på Åsebakken vil også stille lokaliteter til rådighed, der kan rumme mindre kursusvirksomhed. Det er vi meget taknemmelige for, det er med til at løftet arbejde på et tidspunkt, hvor der er meget i støbeskeen.

Et andet aspekt ved vores virksomhed, som jeg gerne vil nævne, er vores kapacitet til at tale for de mennesker, vi hjælper – også i Danmark. Caritas har leveret et selvstændigt hørings svar til regeringen vedrørende udkast til udviklingsstrategi. Og vi har her den 9. september endnu engang med over 250 frivillige været på gaden i forbindelse med Verdens Bedste Nyheder for at tale for ulandsbistanden og understrege, at det nytter.

Endelig har bestyrelsen i det forgangne år godkendt et politik-papir vedrørende au pairer. Der nåede vi for alvor ud over rampen mediemæssigt. Det skyldes nok både det principielle synspunkt, at au pair-ordningen i dens nuværende form bør afskaffes, men også syv konkrete forslag til, hvordan den i hvert fald kan og bør forbedres: At opholdstilladelse skal knyttes til au pairerne, at godkendte bureauer skal stå for formidlingen, og at au pairer skal sikres bedre i forbindelse med graviditet, er nogle af forslagene.

Vi håber, at vi får flere ressourcer til at styrke vores fortalerkapacitet i fremtiden. Det vil gøre en forskel for mennesker, hvis strukturer og politiske beslutninger vil lægge mere vægt på respekt, fællesskab og solidaritet.

Det er mit femte årsmøde som formand for Caritas. Biskop Czeslaw har netop genudnævnt mig for endnu en periode på fire år. Det er jeg både glad og taknemmelig for. Glad, fordi der er spændende at være med i Caritas. Taknemmelighed over alt det, Caritas får lov til udvirke til gavn for mennesker. Det er stort, og det er vi med i alle sammen.

Det ene år følger hurtigt efter det andet i et menneskeliv – og det gør det også i en organisations liv. Et tilbageblik på bare de sidste fire år, hvor jeg på biskoppens opdrag har fået lov at være med, vidner om, at Caritas fortsat er i en rivende udvikling:

- Vi er kommet på finansloven med to bevillinger til nødhjælp og udvikling.
- Vi har fået del i midlerne fra Danmarks Indsamling.
- Vi har haft brobyggere i Zimbabwe og Uganda og får nu snart brobyggere på besøg fra Myanmar.
- Årsmødet er flyttet ud i landet sammen med Caritas Dagen.
- Diakoniprojekter vokser frem tillige med antallet af frivillige.
- Vi har fået igangsat de katolske skolers indsamling.

Det kommer ikke ud af ingenting. Et dygtigt og professionelt sekretariat og dedikerede frivillige, der stiller sig til rådighed med arbejdskraft er en forudsætning - tillige med de mange mennesker, der kærligt støtter Caritas' arbejde såvel økonomisk som praktisk og med forbøn.

Derfor også en stor tak til jer sognerepræsentanter for det arbejde, I udfører. Det være sig i forhold til indsamlinger i kirken, som brobyggere, som frivillige på gaden i forbindelse med Verdens Bedste Nyheder eller i arbejdet for flygtninge lokalt. Og som medhjælpere på sekretariatet.

Tak også til de katolske skoler og Danmarks Unge Katolikker for et godt samarbejde. Dejligt, at I er med her på årsmødet.

Og en kæmpe tak til sekretariatet for en kompetent og engageret indsats, der løfter og binder arbejdet sammen internationalt og herhjemme. Som formand er det en fornøjelse at være tæt på maskinrummet, og for bestyrelsen er det også trygt at vide, at organisationen i det daglige ledelsesmæssigt er i gode hænder. Tak til Jann Sjursen, der har lange dage på sekretariatet, ofte er på rejser, og som altid er frisk på at tage de mærkeligste opgaver på sig, dit arbejde er virkelig alsidigt!

Til mine kollegaer i bestyrelsen vil jeg gerne sige tak for et godt samarbejde og for jeres indsats, som jo også er frivilligt arbejde. Vi har holdt syv bestyrelsesmøder siden sidste årsmøde og har taget stilling til mangt og meget. Et bestyrelsesmedlem, Andreas Rude, har været på orienteringsrejse til Lourdes, hvor Caritas Europa holdt sin regionalkonference i år. En anden, Niels Preisler, har valgt at trække sig som medlem af bestyrelsen, og i stedet er bestyrelsen netop nu ved at udpege nyt medlem. Endelig vikarier Andreas Riis som medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem i stedet for Maj Forum, der er på barsel. Christian Noval er genudpeget. Jette Svane, som er valgt bestyrelsesmedlem af menighedsrepræsentanterne har valgt ikke at genopstille. Det betyder, at vi i bestyrelsessammenhæng skal tage afsked med Jette. Det vil vi gøre ved middagen i aften.

Lad mig endelig nævne, at bestyrelsen på sit møde den 1. september udpegede Jørgen Boesen som ny intern revisor med reference til bestyrelsen. Vi værdsætter, at han har påtaget sig opgaven.

Til sidst: Hvad kæmper vi for?

Jo, vi kæmper for respekt, fællesskab og solidaritet. Og vi gør det sammen og med Kirken. Tak.